فلسفه ذهن

دوختن روح به جسم

آنالوطیقا (۳)

یاسر پوراسماعیل

مسأله ذهن و بدن اصلی ترین مسأله فلسفه ذهن است و انتخاب یکی از نظریات مربوط به آن رویکرد شخص را به سایر مسائل مشخص می کند. پرسش مسأله ذهن و بدن این است: ذهن (حالات ذهنی) چیست؟ این یک مسأله متافیزیکی است؛ جهت اشتراک مصادیق یک حالت ذهنی، مانند درد، که همه آنها به واسطه آن درد محسوب می شوند، چیست؟ به عبارت دیگر، ملاک درد بودن درد چیست؟ چند دیدگاه معروف در پاسخ به این پرسش وجود دارند: دوگانه انگاری (dualism)، رفتارگرایی (behaviorism)، نظریه این همانی (identity) و کارکردگرایی (functionalism).

دوگانه انگاری

پاسخ دوگانه انگاری «جوهری» به مسأله ذهن و بدن این است که ذهن جوهری مستقل از بدن است؛ در حقیقت انسان مرکب از دو جوهر مستقل است: نفس و بدن. بسیاری از فیلسوفان قدیم (مانند افلاطون) قائل به این نظریه بودند اما نخستین تقریر جدید آن را دکارت (۱۶۵۰ـ۱۵۹۶) ارائه کرد. او از طریق تمایز شدید میان امور ذهنی و فیزیکی به نفع دوگانه انگاری استدلال کرد: (۱) بدن مکان مند است ولی ذهن غیرمکان مند و عین فکر و آگاهی است. (۲) کیفیت تجربه ذهنی به کلی با کیفیت امور فیزیکی متفاوت است. (۳) معرفت شما به حالات ذهنی خودتان مستقیم، بی واسطه و از منظر اول شخص است اما معرفت شما به امور فیزیکی با واسطه و از منظر سوم شخص است. تمایز سوم یک تمایز معرفت شناختی است؛ شما دسترسی مستقیمی به وجود حالات ذهنی خودتان دارید و مرجع نهایی حکم به این که آیا درد دارید یا نه، خودتان هستید. پس لازمه این خصوصیت این است که اولاً: معرفت به امور ذهنی شفاف و ثانیاً: خطاناپذیر باشد؛ امکان ندارد که شما، برای مثال، درباره درد داشتن خودتان خطا کنید. به نظر دکارت ساحت امور ذهنی ذاتاً (و منطقاً) خصوصی است؛ به همین خاطر تنها از طریق منظر اول شخص می توان به آن دسترسی داشت. این اختلاف های شدید میان امور ذهنی و فیزیکی نشان می دهد که هر کدام از آنها جوهر مستقلی است؛ زیرا ادراک واضح و متمایز از هر یک امکان دارد، و طبق مبانی دکارت، آنچه ادراک واضح و متمایز از آن ممکن است، جوهر مستقلی است.

اشکالات فراوانی بر استدلال دکارت برای دوگانه انگاری وارد شد. برای مثال، وینگنشتاین «خصوصی» بودن ذهن را نقد کرد؛ به نظر او زبان منطقاً خصوصی، امکان ندارد. اما مهم ترین اشکالی که بر او وارد شد، مسأله علیت دوجانبه ذهن و بدن بود: هر یک از ذهن و بدن بر دیگری تأثیر می گذارد. از آنجا که دوگانه انگاری دکارتی نفس و بدن را دو جوهر مستقل از هم می دانست، نتوانست این تعامل مشهود میان ذهن و بدن را تبیین کند. اخلاف دکارت با اصلاحاتی در دوگانه انگاری دکارتی کوشیدند تا مسأله علیت دوجانبه ذهن و بدن را تبیین کنند: (۱) قائلان به «اصالت توازی» (parallelism)، مانند لایبنیتس، علیت دو جانبه ذهن و بدن را انکار کردند؛ هر یک از حالات ذهنی و حالات فیزیکی مستقل از هم رخ می دهند اما به خاطر هماهنگی پیشین -بنیاد، این دو به موازات یکدیگر و همزمان تحقق می یابند. (۲) قائلان به «اصالت علت موقعی» (occasionalism)، مانند مالبرانش، ایجاد حالات ذهنی همزمان با حالات فیزیکی را به خدا اسناد می دهند؛ وقتی سوزن در دست شما فرو می رود، خداوند همزمان اراده می کند که در شما حالت درد پدید آید. پس این آموزه هم علیت دو جانبه ذهن و بدن را منکر است. (۳) «ایده الیسم» نه تنها علیت دوجانبه را انکار می کند، بلکه اساساً وجود امور مادی را نمی پذیرد. اگر امور مادی حذف شوند، همه چیز به ایده تحویل می رود و صورت مسأله علیت ذهنی پاک می شود. (۴) آموزه «شبه پدیدارانگاری» (epiphenomenalism) تنها به علیت امور فیزیکی برای امور ذهنی معتقد است و علیت ذهن برای فیزیک را انکار می کند.

در میان فیلسوفان ذهن معاصر، ریچارد سوئینبرن (Swinburne)، جان فاستر (Foster) و چارلز تالیافرو (Taliaferro) طرفدار دوگانه انگاری جوهری هستند و استدلال های جدیدی هم برای این نظریه اقامه کرده اند. عده ای از فیلسوفان هم به دوگانه انگاری ویژگی ها (property dualism) گرایش دارند؛ آنها معتقدند که فقط جوهر واحدی وجود دارد که فیزیکی است ولی دو ویژگی اساساً متفاوت دارد: ویژگی های فیزیکی و ویژگی های ذهنی.

رفتارگرایی

در اوایل قرن بیستم، واتسن مکتب رفتارگرایی را به عنوان «روشی» برای روان شناسی پی ریزی کرد. طبق این روش، آزمودنی ها با بررسی پاسخ های رفتاری به محرک های محیطی و بر اساس شرطی سازی مطالعه می شوند و اهمیت حالات درونی آزمودنی ها رنگ می بازد؛ امری که برای مکاتب قبلی روان شناسی در قالب روش درون نگری (introspection) مهم بود. به جای این که روان شناس از آزمودنی بخواهد که حالات درونی خود را گزارش دهد، صرفاً رفتارهای بیرونی او را مشاهده و بررسی می کند. «رفتارگرایی روشی» در فلسفه ذهن به صورت «رفتارگرایی تحلیلی» یا «منطقی» تقریر شد: رفتارگرایی فلسفی واژگان مربوط به حالات ذهنی را به واژگان مربوط به حالات رفتاری ترجمه می کند. به عبارت دیگر، رفتارگرایی حالات ذهنی را به حالات رفتاری «تحویل تحلیلی» می برد؛ تحویل (reduction) دو گونه است: «تحویل تحلیلی» که به معنای هم معنا دانستن دو واژه است؛ و «تحویل وجودی» که به معنای هم مصداق دانستن دو واژه، در عین اختلاف معنای آنها، است. رفتارگرایی این ادعای قوی را صورت می دهد که واژگان ذهنی، مانند «درد»، قابل ترجمه به واژگان رفتاری مانند «فریاد کردن» هستند. همپل از طرفداران این نظریه است. کواین را اغلب یک رفتارگرای قائل به حذف می دانند؛ او از نظر متافیزیکی وجود چیزی به نام ذهن را رد می کند و تنها وجود رفتارها را می پذیرد. در مورد رفتارگرا بودن رایل و همین طور ویتگنشتاین اختلاف است. مهم ترین اشکالی که بر رفتارگرایی فلسفی وارد شد اشکال تحقق پذیری چندگانه (multiple realizability) بود: یک حالت ذهنی در انواع مختلفی از رفتارها قابل تحقق است، پس نمی توان آن را به رفتار تحویل برد.

این همانی

نظریه این همانی ذهن و مغز حالات ذهنی را به حالات مغزی «تحویل وجودی» می برد. «این همانی نوعی» ادعا می کند که در ازای هر «نوعی» از حالت ذهنی، مانند درد، «نوعی» حالت عصبی، مانند شلیک عصب ج، وجود دارد. دیوید آرمسترانگ، اسمارت و لوئیس بنیانگذاران این نظریه هستند؛ این نظریه را در فلسفه ذهن عموماً یک نظریه استرالیایی می دانند. اشکال تحقق پذیری چندگانه بر این همانی هم وارد شد؛ زیرا ممکن است حالت ذهنی خاصی مانند درد در انواع فیزیکی مختلفی تحقق یابد. این اشکال موجب پیدایش دو دیدگاه دیگر شد: کارکردگرایی و این همانی مصداقی (که همان «یگانه انگاری غیرقانون منه» (anomalous monism) است).

کارکردگرایی

پاتنم در برابر اشکال تحقق پذیری چندگانه به جای این که همانند رفتارگرایان ذهن را با خروجی (رفتار) یکی بگیرد یا این که همانند قائلان به این همانی آن را با حالت عصبی یکی بگیرد، ذهن را با ساختار ماشینی (و بعدها، علّی) یکی گرفت. ذهن تابعی است از یک ورودی خاص به خروجی رفتار؛ فرو رفتن سوزن در دست ورودی و فریاد کشیدن خروجی است. این ساختار ورودی–خروجی می تواند در مواد مختلف تحقق پیدا کند چه دستگاه عصبی انسان، چه یک کامپیوتر و چه یک مریخی؛ پس مشکل تحقق چندگانه برطرف می شود. دو نوع اشکال بر کارکردگرایی وارد شد: یکی از طریق «کیفیات ذهنی» و دیگری از طریق «حیث التفاتی». ند بلاک با چند «آزمون فکری»، از جمله «دستگاه چینی»، نشان داد که دستگاهی از ورودی ها و خروجی ها که فاقد کیفیات ذهنی باشد ممکن است و از آنجا که کیفیات ذهنی از خصوصیات ذهن مندی هستند، چنین دستگاهی فاقد ذهن است؛ پس ذهن مندی همان کارکرد از ورودی به خروجی نیست. سرل هم از طریق آزمون فکری «اتاق چینی» نشان داد که یک دستگاه کارکردی فاقد حیث التفاتی و معناشناسی ممکن است؛ و چون حیث التفاتی لازمه ذهن مندی است، از این آزمون نتیجه می شود که ذهن همان حالت کارکردی نیست. کارکردگرایی زنده ترین دیدگاه در مورد ذهن بدن است و تقریرهای مختلفی از آن وجود دارد.

تلفن گروه اندیشه ۸۸۷۶۱۲۵۷

برای مطالعه بیشتر

برای دوگانه انگاری دکارتی به کتاب «نفس غیرمادی»

(The Immaterial Self, 1991,London: Routledge) جان فاستر مراجعه کنید. در مورد رفتارگرایی مقاله «تحلیل منطقی روان شناسی» کارل همپل و برای نقد آن مقاله «ذهن و رفتار» پاتنم

(Butler، ed.,Analytical Philosophy, vol.2,Oxford,Blackwell,1965) را ببینید. برای نظریه این همانی نوعی مقاله «نظریه علّی ذهن» آرمسترانگ

(The Nature of Mind,St.Lucia, University of Queensland Press,1980) و برای این همانی مصداقی مقاله «رویدادهای ذهنی» دیویدسن

(Lawrence Foster and Experience and Theory, Amherst: University of Massachusetts Press,1970)

(Swanson,eds.,) را ملاحظه کنید. برای کارکردگرایی به «کارکردگرایی چیست» و «مشکلات کارکردگرایی» هر دو از ند بلاک

(Savage,ed., Perception and Cognition, vol.9,University of Minnesota Press,1978) مراجعه کنید.

آنچه خواهد آمد

در نوشته بعدی از مسأله «علیت ذهنی» بحث می کنیم؛ مسأله علیت ذهنی سه سطح دارد: علیت ذهن به بدن، علیت ذهن به ذهن و علیت بدن به ذهن. در این بحث از نظرات دیویدسن و دیدگاه های دیگر در این باره سخن خواهیم گفت.

درباره دیوید لوئیس

دیوید لوئیس (۲۰۰۱ـ۱۹۴۱) از بزرگ ترین فیلسوفان تحلیلی نیمه دوم قرن بیستم است. او در سال ۱۹۶۷ در دانشگاه هاروارد شاگرد کواین بود و در همین جا بود که برای نخستین بار با «جان اسمارت» (فیلسوف استرالیایی و از بنیانگذاران نظریه این همانی) ملاقات کرد و با استرالیا مرتبط شد. او با نظریه «واقع گرایی موجهه» (modal realism) معروف است اما در فلسفه زبان، فلسفه ذهن، متافیزیک، معرفت شناسی و منطق فلسفی هم تأثیر بسزایی داشته است. یکی از معروف ترین و بحث انگیزترین نظریات او این است که تعداد نامحدودی از «جهان های ممکن» انضمامی و از لحاظ علّی مستقلی وجود دارند که جهان ما تنها یکی از آنها است. او در فلسفه ذهن، استدلالی برای این همانی ذهن و مغز مطرح کرد که بر اصل صرفه جویی (تیغ اکام) مبتنی نیست، بلکه بر پایه «تعدی این همانی» (قیاس مساوات) استوار است و همچنین با صورت دادن آزمون فکری «درد دیوانه و درد مریخی» اشکالی را بر فیزیکالیسم مطرح می کند و با تقریر خودش از نظریه این همانی سعی می کند به این اشکال پاسخ دهد.

فرش پارچه مستطیل
قشم هوایی ۱۱۰/۰۰۰ تومان
قشم زمینی ۵۹/۰۰۰ تومان
تورهای داخلی - ۱ و ۲ روزه
طالقان - گلابگیری کاشان - غار کتله خور - نمک آبرود
موزخاب ۸۸۷۴۶۸۶۰

MD تورکیش
۹۰۴۰۰ تومان (اقامت رایگان)
تور مشهد ۳ شب و ۴ روز میجانه نهار شام ۸۷۰۰۰ تومان
تور استانبول از ۳۱۷۰۰۰ تومان تا ... ؟؟؟
دنیای دیدنی خط ویژه ۸۸۷۳۰۰۷۳

منظر گشت
بهترین قیمت بهترین کیفیت
سواحل خلیج فارس
تور کامل ۲۷۵۰۰۰ تومان
بلیط تک ۱۳۲۰۰۰ تومان
تورهای داخلی، چین، تایلند، مالزی و سنگاپور
۸۸۷۳۷۳۱۴
۸۸۷۵۷۵۰۶
۸۸۸۰۵۴۴۴

آگهی مزایده
شرکت کوشش برق اصفهان در نظر دارد تعداد ۲۸ قلم از اجناس شایعاتی و مستعمل خود و همچنین یک دستگاه پژو ۴۰۵ مدل ۸۲ را از طریق مزایده عمومی به فروش برساند. متقاضیان محترم می توانند برای دریافت اسناد مزایده همه روزه بجز ایام تعطیل به مدت ۱۰ روز از تاریخ آگهی به دفتر تدارکات شرکت کوشش واقع در ابتدای اتوبان ذوب آهن خیابان نیروگاه جنب نیروگاه اصفهان شرکت کوشش برق اصفهان مراجعه نمایند.
تلفن تماس: ۷۸۸۲۲۲۴- داخلی ۱۱۷
تلفن مستقیم: ۷۸۸۲۲۲۶-۰۳۱۱
۱۰۰

مناقصه
واحد ایران - خرمشهر
دانشگاه آزاد اسلامی واحد آبادان در نظر دارد، یک دستگاه سردخانه زیر صفر و یک دستگاه سردخانه بالای صفر را از طریق مناقصه عمومی خریداری نماید.
برای کسب اطلاع و دریافت مدارک مناقصه با تلفن ۲۰-۴۴۶۰۱۱۳-۰۶۳۱ امور قراردادها تماس حاصل نمایید. مهلت ارسال مدارک ده روز پس از درج آگهی و هزینه چاپ آگهی به عهده برنده مناقصه خواهد بود.
روابط عمومی
۱۰۰

جناب آقای مهندس حمیدرضا مؤمنی
مدیریت محترم عامل شرکت کویر تایر
انتخاب شایسته جنابعالی را به عنوان نماینده اتاق بازرگانی صنایع و معادن خراسان جنوبی در اتاق بازرگانی ایران تبریک عرض نموده، موفقیت روزافزون شما را از خداوند منان خواهانیم.
شرکت تولیدی لاستیک البرز

انجمن ام اس ایران
آماده دریافت هر گونه کمک های نقدی و غیر نقدی شما نیکوکار ان گرامی می باشد.
شماره حساب جاری ۱۷۹۱ بانک صادرات (شعبه وصال شیرازی کد ۳۰۰۰)
تلفن: ۹-۹۶۵۳۹۰۷
MS
نشانی: خیابان وصال شیرازی، بالاتر از انقلاب، شماره ۵۸ انجمن ام اس ایران

وزارت نیرو
شرکت سهامی سازمان آب و برق خوزستان
آگهی فراخوان عمومی
سازمان آب و برق خوزستان در نظر دارد پروژه «مرمت و بازسازی ایستگاه های پمپاژ شبکه آبیاری ناحیه شمال(دز)» را با شرایط ذیل از طریق مناقصه به شرکت واجد صلاحیت واگذار نماید. لذا از شرکتهای واجد صلاحیت دعوت می شود با در دست داشتن تصویر رتبه بندی سازمان مدیریت و برنامه ریزی و فیش واریز وجه به مبلغ ۱۰۰/۰۰۰ ریال به حساب شماره ۵۲۵۷۹ بانک تجارت شعبه گیانپارس به نام شرکت مهندسین مشاور شراب، برای خرید اسناد «ارزیابی توان اجرای کار» از تاریخ درج این آگهی به مدت حداکثر یک هفته، همه روزه از ساعت ۸ صبح تا ۱۵ به نشانی زیر مراجعه نمایند:
- اهواز - کیانپارس - خیابان هفتم غربی - نبش فاز سوم - شرکت مهندسین مشاور شراب (ساختمان سام، پلاک ۱۳۶، واحد امور قراردادها تلفن ۴-۱-۳۳۸۸۵۰)
آخرین موعد تحویل اسناد تکمیل شده، حداکثر ۲۰ روز بعد از تاریخ درج آگهی و محل تحویل آن نیز به نشانی اهواز - اتوبان گلستان - ساختمان آب و برق خوزستان - طبقه دوم - مدیریت قراردادها - اتاق ۲۰۴ می باشد.
ضمناً در صورت نیاز می توانید با شماره ۲۲۳-۳۳۳۶-۰۶۱۱ تماس حاصل نمایید. شرایط حاکم بر پروژه به شرح ذیل می باشد:
۱- کارفرما: سازمان آب و برق خوزستان
۲- مشاور و دستگاه نظارت: شرکت مهندسین مشاور شراب
۳- محل اجرای پروژه: استان خوزستان - شهرستان دزفول
۴- مدت اجرای کار: ۱۲ ماه
۵- رشته: پایه و رشته آب
۶- مبلغ اولیه قرارداد: ۴/۶۵۴/۲۶۳/۰۰۰ ریال
روابط عمومی سازمان آب و برق خوزستان
۱۰۰

فراخوان مناقصه عمومی
شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران
شرکت پالایش نفت شازند اراک «سهامی خاص»
شماره مجوز: ۲۶۲۰
این شرکت در نظر دارد خدمات و کالاهای با مشخصات ذیل را از طریق مناقصه عمومی دو مرحله ای توسط شرکت های واجد شرایط تأمین نماید.
الف) شرح مختصر کالا:

ردیف	شماره مناقصه	شرح کالا	مبلغ تضمین شرکت در مناقصه (ریال)
۱	RND-0043025-AR	GATE VALVE,C/S,CL.600,BWA216 GR - WCB, SEAT AND DISC STELLITED SCH-80 SIZE 10, 12 &16	۳/۱۵۰/۰۰۰
۲	RAL-850922-AR	رزین از نوع کاتیونی و آنیونی قوی و ضعیف	۶۸/۳۲۰/۰۰۰

ب) شرایط اولیه متقاضی:
۱- داشتن شخصیت حقوقی، توانایی مالی، تجربه کافی و سوابق کار مرتبط
۲- داشتن حسن سابقه، گواهینامه های صلاحیت در صورت لزوم و حسن انجام کار از کارفرمایان قبلی
۳- توانایی ارائه تضمین شرکت در مناقصه مورد اللشاره در بند «الف» (در صورت دریافت و تکمیل اسناد مناقصه) و همچنین تضمین انجام تعهدات به میزان ۵% مبلغ پیشنهادی در صورت برنده شدن در مناقصه.
متقاضیانی که دارای شرایط اولیه مندرج در بند «ب» بوده و آمادگی انجام فروش کالا و خدمات فوق را دارند می توانند حداکثر ظرف مدت ده روز کاری پس از درج آگهی نوبت دوم درخواست کتبی خود را با ذکر شماره مناقصه مورد نظر به همراه سایر اطلاعات و مدارک درخواستی مطابق فرم های مربوطه که از طریق شبکه اطلاع رسانی www.saorc-ir.com و یا تماس با تلفنهای ذیل اللشاره قابل دسترسی است، تکمیل و به نشانی اراک - کیلومتر ۲۰ جاده بروجرد - سه راهی شازند، شرکت پالایش نفت شازند اراک، ساختمان «ب»، طبقه همکف، اتاق ۱۰۲، اداره تدارکات کالا تسلیم و یا ارسال نمایند.
بدیهی است به مدارک ارسالی بعد از مهلت مقرر و یا ناقص ترتیب اثر داده نخواهد شد. در هر صورت این شرکت حق و اختیار تام در رد یا قبول هریک یا کلیه پیشنهادهای رسیده را دارا می باشد و دادن پیشنهاد هیچگونه حقی برای پیشنهاد دهنده ایجاد نمی کند.
لازم به ذکر است شرکت پالایش نفت شازند اراک پس از بررسی اسناد ارزیابی کیفی متقاضیان و توان انجام تعهدات شرکت کنندگان در چارچوب ضوابط و مقررات اقدام و از شرکتهای واجد شرایط دعوت به عمل خواهد آورد. ارائه سوابق و مدارک مزبور هیچگونه حقی را برای دعوت از متقاضیان ایجاد نخواهد کرد. هزینه درج آگهی به عهده برنده مناقصه خواهد بود.
متقاضیان می توانند در صورت نیاز به اطلاعات بیشتر با تلفن های: ۴-۱-۳۶۷۴۵۴-۰۸۶۱ داخلی ۳۸۹۳ اداره تدارکات کالا (واحد مناقصات) و شماره مستقیم ۱۵-۴۲۴۳۶-۰۸۶۲ / دورنگار ۳۶۷۲۰۱۳-۰۸۶۱ و یا ۱۵۳۶۶۰-۰۶۱-۰۲۱ تماس حاصل نمایند.
نشانی اینترنتی: WWW.SAORC-IR.COM نشانی اینترنتی: WWW.SHANA.IR
سازمان های موفق، مرکزه خوبی را مرکزونه کار خود قرار می دهند.
روابط عمومی شرکت پالایش نفت شازند اراک
۱۰۰

ایران پیام
نیازمندیهای صبح استان تهران
ایران پیام
دست رهنمود گرفت
شهروندان معرفی خواهیم کرد
تلفن دفتر مرکزی: ۵-۸۸۷۴۸۸۰۱